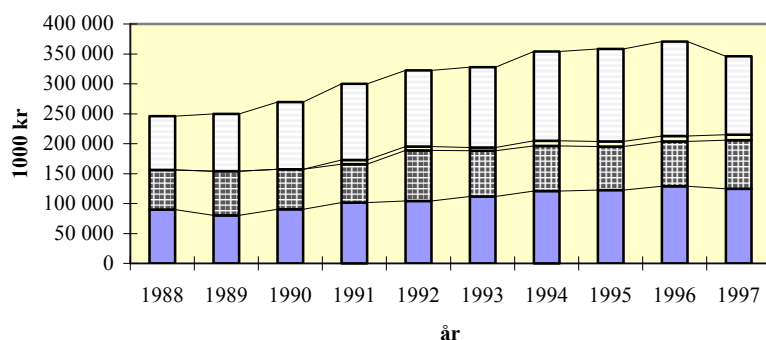

VEDLEGG 1

Eksempler på hvordan finansieringsanalysen kan presenteres og kommenteres

1 Finansieringsanalyse

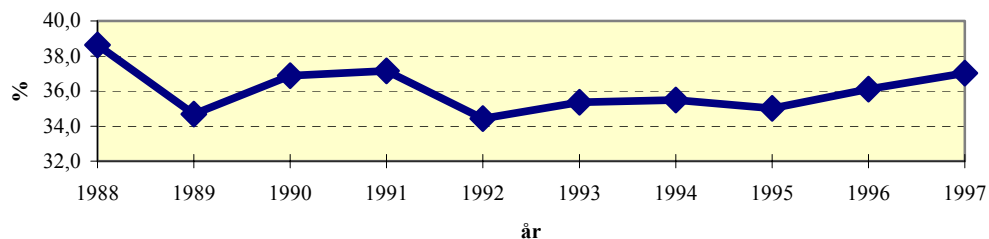
Utvikling i inntekter
(i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Skatt	89 714	80 394	90 563	101 837	104 401	111 551	121 093	122 460	128 638	124 692
Rammeoverføring	66 410	73 369	66 723	63 992	84 336	76 828	75 356	72 785	75 098	81 240
Flyktningetilskudd	0	0	0	6 656	6 440	5 128	8 471	8 664	9 095	9 009
Andre driftsinntekter	89 706	95 759	112 031	127 343	127 439	134 459	149 358	154 295	157 670	131 315

I løpet av de siste 10 årene er skatteinntektene doblet, mens rammeoverføringene viser en noe mindre økning. Den største økningen er på andre driftsutgifter, dvs. i hovedsak egenbetalinger og øremerkede statstilskudd.

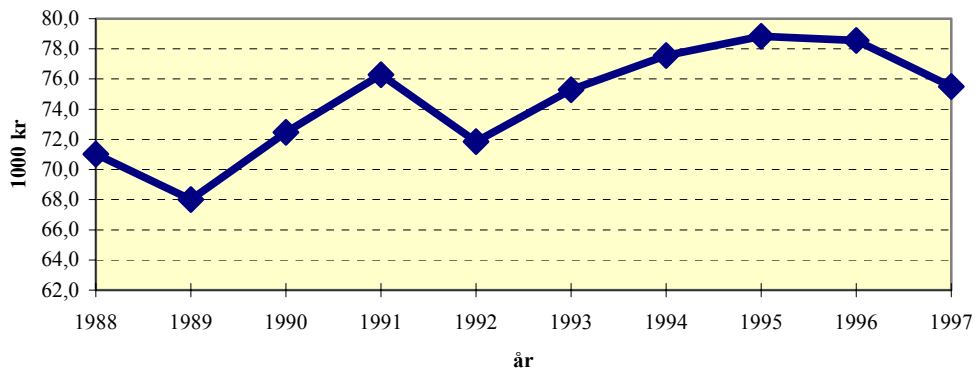
Skattedekningsgraden

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Skattedekningsgrad	38,6	34,7	36,9	37,1	34,4	35,4	35,5	35,0	36,1	37,0

Grafen viser at kommunen siden 1992 har vært i stand til å finansiere en voksende andel av driften gjennom skatteinnbetalinger.

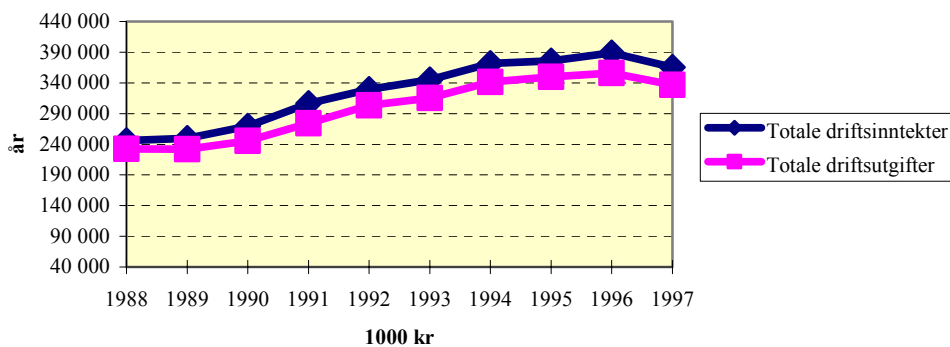
Skatte- og rammedekningsgrad

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Skatte- og rammedekningsgrad	71,0	68,0	72,5	76,3	71,8	75,3	77,6	78,8	78,6	75,5

Nøkkeltallet ligger på rundt 75% i hele perioden. Med en økende skattefinansieringsgrad viser nøkkeltallet at den økte skatteinntekten til en viss grad har blitt spist opp av reduserte overføringer.

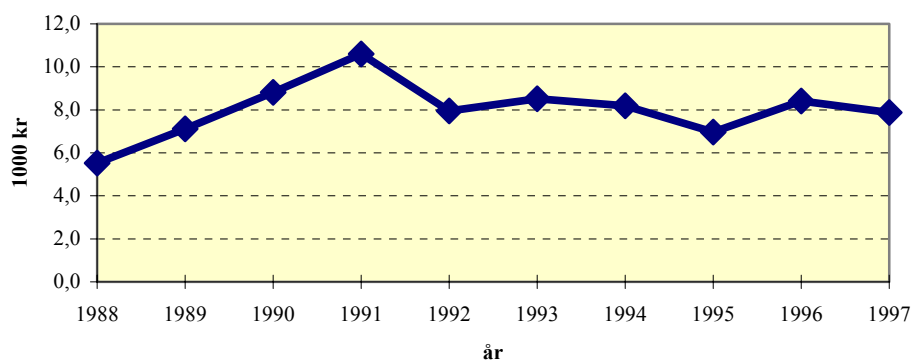
Utvikling i driftsinntekter og -utgifter (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Totale driftsinntekter	245 829	249 522	269 317	306 681	329 379	344 880	371 614	375 975	388 974	365 645
Totale driftsutgifter	232 234	231 782	245 570	274 172	303 182	315 484	341 188	349 806	356 231	336 824

Forholdet mellom driftsutgifter og driftsinntekter er balansert, selv om marginene er små. Det ser ut til at 1997 representerer et vendepunkt og at kommunen har greid å tilpasse driften til et noe lavere inntektsnivå. Kurven indikerer at kommunen har god kontroll med inntekter og utgifter.

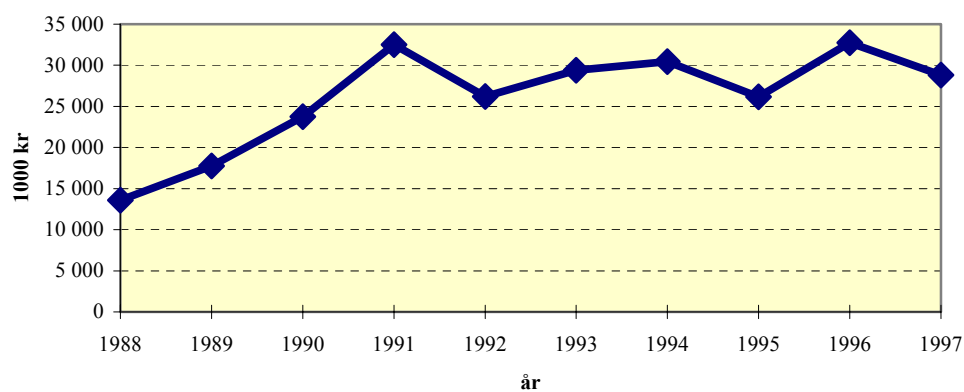
Brutto resultatgrad (i faste1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Brutto resultatgrad	5,5	7,1	8,8	10,6	8,0	8,5	8,2	7,0	8,4	7,9

Utviklingen i brutto resultatgrad har siden 1991 ligget mellom 8% og 10% som er lavt. I 1996 og 1997 er resultatgraden noe forbedret men allikevel ikke over 1991-nivået. Nøkkeltallet indikerer at kommunen har tilpasset seg et relativt høyt driftsnivå.

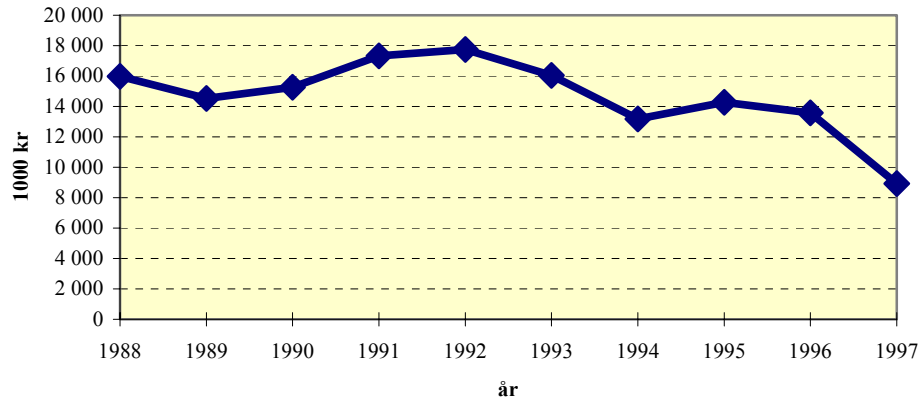
Brutto driftsresultat (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Brutto driftsresultat	13 595	17 739	23 746	32 510	26 197	29 396	30 426	26 169	32 743	28 821

Kommunen har tredoblet brutto driftsresultatet de siste 10 årene, og spesielt fra 1995 viser nøkkeltallet en god forbedring. I forhold til omsetningen bør nøkkeltallet øke med ca 50% for å gi en tilstrekkelig økonomisk handlefrihet.

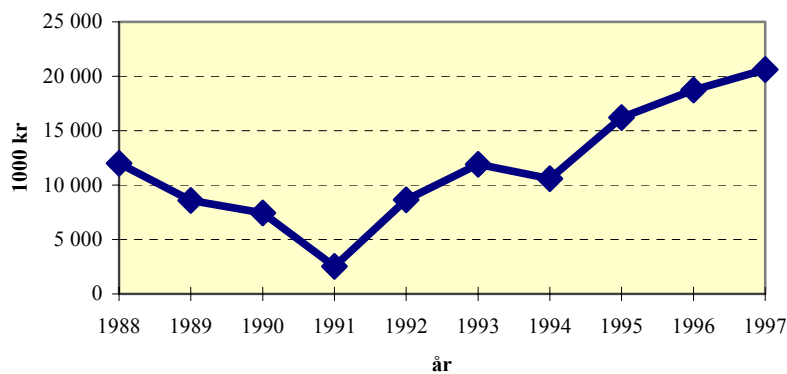
Netto renteutgifter (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Netto renteutgifter	15 982	14 518	15 259	17 336	17 742	16 047	13 189	14 269	13 573	8 921

Renteutgiftene nådde en topp i 1992, og fram til 1996 er de redusert med nesten 3 mill kr. Isolert sett er ikke kommunens renteutgifter høye.

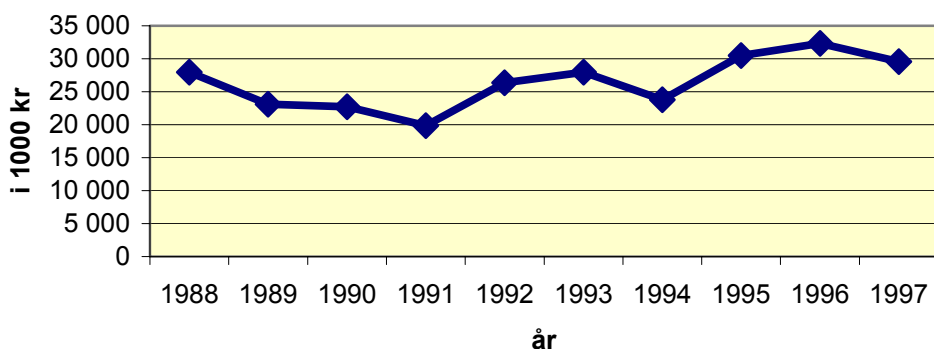
Netto avdrag (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Netto avdrag	11 990	8 576	7 441	2 530	8 633	11 899	10 591	16 206	18 749	20 625

Avdragene er mer en doblet i perioden, fra knapt 9 mill kr til vel 20.5 mill kr. Økningen i avdragsutgifter øker raskere enn reduksjonen i renteutgifter, slik at de totale utgiftene til renter og avdrag øker i perioden.

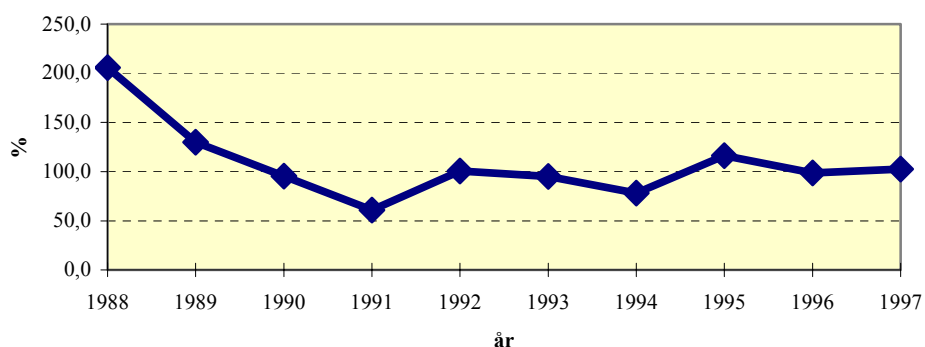
Netto renter og avdrag (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Netto renter og avdrag	27 972	23 095	22 700	19 866	26 375	27 946	23 780	30 475	32 322	29 546

Økningen i renter og avdrag skyldes i hovedsak økning i avdragene.

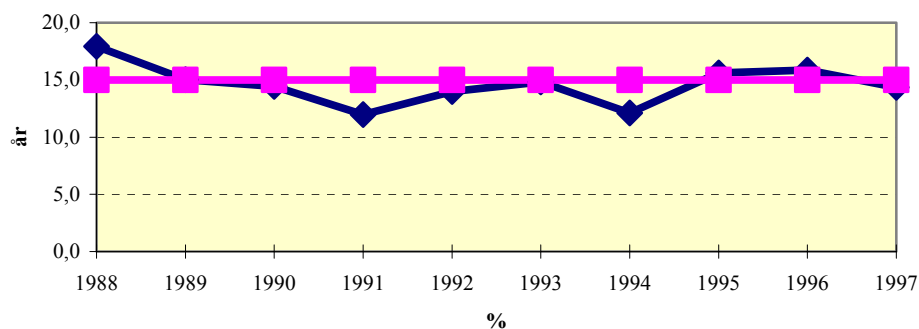
Rente og avdragsbelastning 1

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
r og a 1	205,7	130,2	95,6	61,1	100,7	95,1	78,2	116,5	98,7	102,5

Grafen viser at kommunen bruker hele brutto driftsresultatet til dekning av renter og avdrag, og at man i store deler av perioden har problemer med å få fram et brutto driftsresultat som er tilstrekkelig til å betale renter og avdrag.

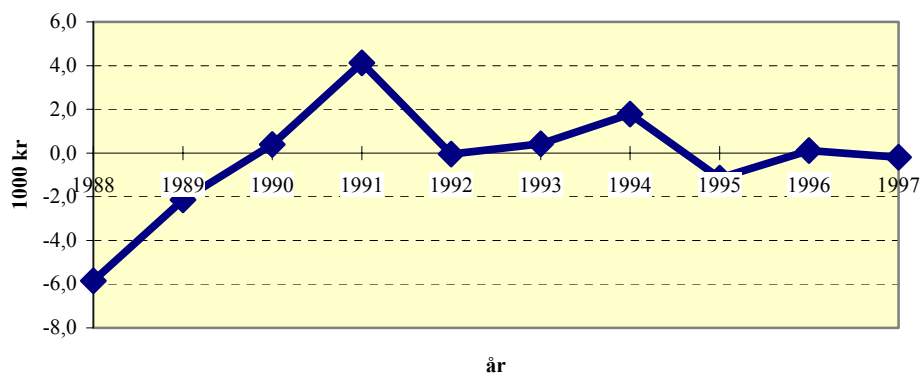
Rente og avdragsbelastning 2

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
r/a %	17,9	15,0	14,4	12,0	14,0	14,8	12,1	15,6	15,9	14,3
	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15

En tommelfingerregel sier at netto renter og avdrag ikke bør overstige 15% av de frie inntektene. Total sett stanger kommunens rente- og avdragsnivå mot taket. Renter og avdragsutgiftene bør ikke øke nevneverdig.

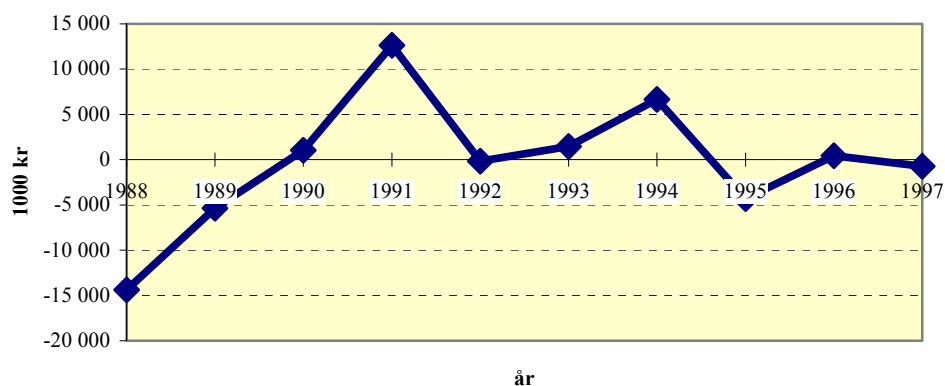
Netto resultatgrad (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Netto resultatgrad	-5,8	-2,1	0,4	4,1	-0,1	0,4	1,8	-1,1	0,1	-0,2

Kommunens evne til å framskaffe driftsmidler til investeringer har vært minimal i perioden. Kommune er helt avhengig av fondsmidler for å skaffe egenkapital til investeringene.

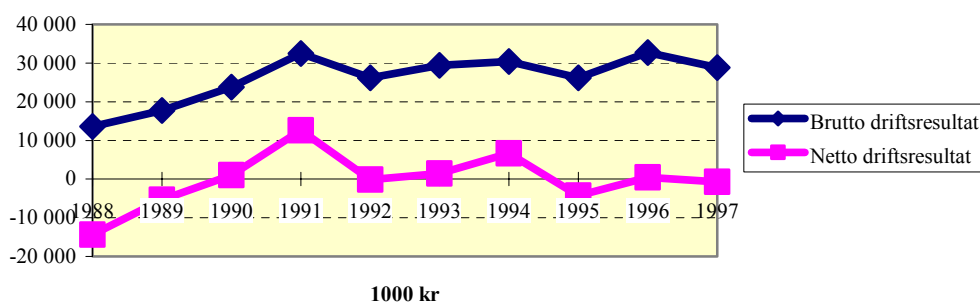
Netto driftsresultat (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Netto driftsresultat	-14 377	-5 355	1 046	12 644	-178	1 449	6 646	-4 305	421	-725

Kommunen har et svakt netto driftsresultat i hele perioden med unntak av 1994, som var ekstraordinært. Fra 1996 er utviklingen bekymringsfull, spesielt sett på bakgrunn av problemene med å gjøre opp årets budsjett i balanse.

Brutto- og netto driftsresultat (i faste 1997 kroner)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Brutto driftsresultat	13 595	17 739	23 746	32 510	26 197	29 396	30 426	26 169	32 743	28 821
Netto driftsresultat	-14 377	-5 355	1 046	12 644	-178	1 449	6 646	-4 305	421	-725

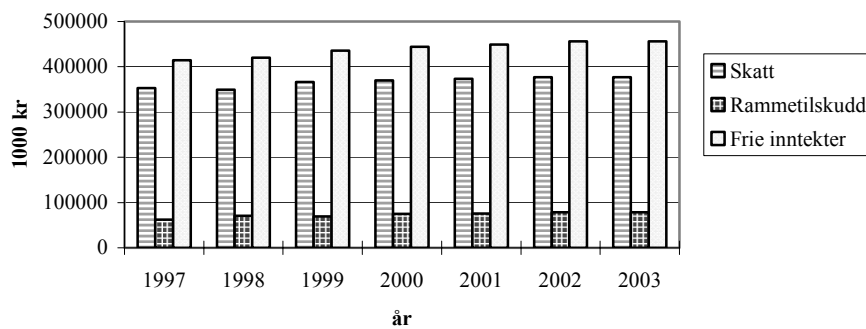
Grafene sammenstilt viser at et lavt brutto driftsresultat er en av hovedårsakene til de knappe driftsmarginene. I tillegg øker renter og avdrag noe, slik at netto driftsresultat forverres ytterligere.

2. Finansieringsprognose

Nedenfor følger et eksempel på hvordan en kommunes finansielle situasjon vil utvikle seg i årene som kommer. Skatt og rammeberegningene er gjort i KS- prognosemodell, og framskrivningen er i faste priser, der det er tatt hensyn til endringer i befolkningen i henhold til SSBs befolkningsprognose, mellomalternativet. I tillegg er det forutsatt uendret drift i Perioden. Rente- og avdragsutgiftene er faktiske renter og avdrag gitt dagens rentenivå og avbetalingsprofil.

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Skatt	352729	349640	365993	369643	373336	377057
Rammetilskudd	62051	70390	69500	74700	75600	78800
Flyktninger	0	0	8133	8133	8133	8133
Kalk. avskrivninger	2232	2080	2080	2080	2080	2080
Andre driftsinntekter	282991	254813	260894	260894	260894	260894
Totale driftsinntekter	700003	676923	706600	715450	720043	726964
Totale driftsutgifter	633494	628644	650987	650987	650987	650987
Brutto driftsresultat	66509	48279	55613	64463	69056	75977
Netto renteutgifter	6423	0	0	0	0	0
Nettoavdragsutgifter	24347	32825	32713	31367	27620	29645
Netto driftsresultat	35739	15454	22900	33096	41436	46332

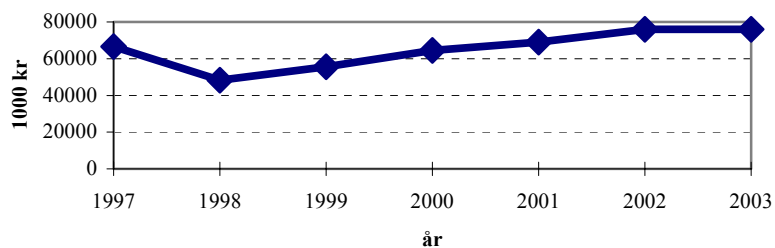
Utvikling i frie inntekter
(i faste 1988 priser)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Skatt	352729	349640	365993	369643	373336	377057	377057
Rammetilskudd	62051	70390	69500	74700	75600	78800	78800
Frie inntekter	414780	420030	435493	444343	448936	455857	455857

Kommunens inntekter vil ikke vokse i årene som kommer hvis prognosen slår til. Skatteinntektene blir konstante, mens rammeoverføringene reduseres med ca 5 mill. kr i perioden. Kommunen vil være nødt til å innrette seg på å planlegge med stagnerende ressurstilgang.

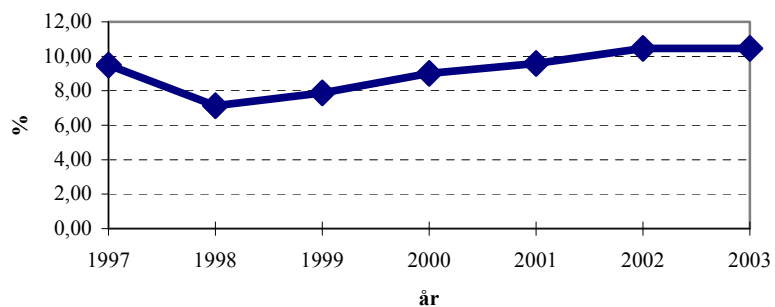
Brutto driftsresultat (i faste 1998 kroner)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Brutto driftsresultat	66509	48279	55613	64463	69056	75977	75977

Brutto driftsresultatet er på vel 40 mill kr, og reduseres med ca 5 mill. kr i perioden. Dette skyldes i all hovedsak bortfall av rammeoverføringer.

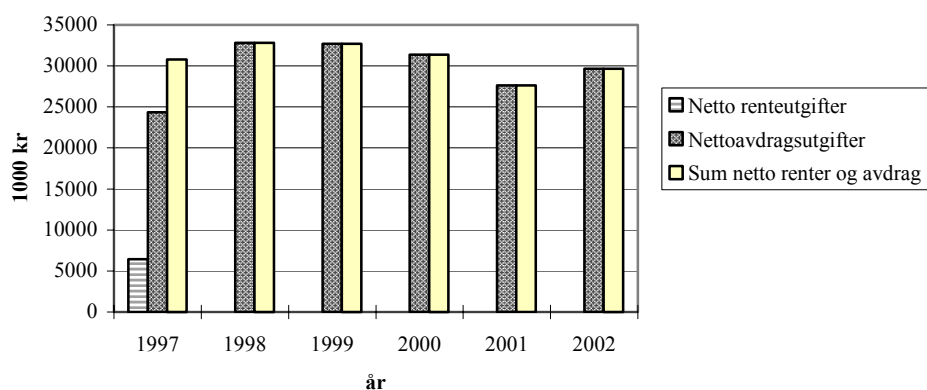
Brutto resultatgrad

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Brutto resultatgrad	9,50	7,13	7,87	9,01	9,59	10,45	10,45

Brutto resultatgraden viser hvor stor andel brutto driftsresultatet utgjør av inntektene. Andelen er under 10% fram til år 2001, men stiger noe i slutten av perioden. Kommunens brutto resultatgrad er lav.

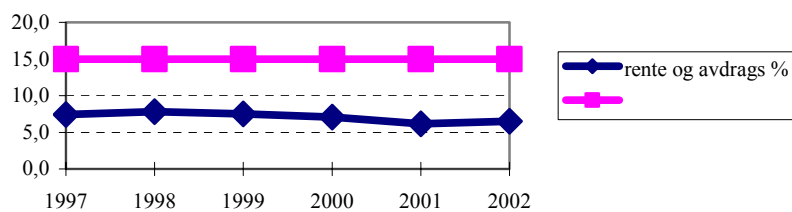
Netto renter og avdrag (i faste 1998 kroner)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Netto renteutgifter	6423	0	0	0	0	0	0
Nettoavdragsutgifter	24347	32825	32713	31367	27620	29645	29645
Sum netto renter og avdrag	30770	32825	32713	31367	27620	29645	29645

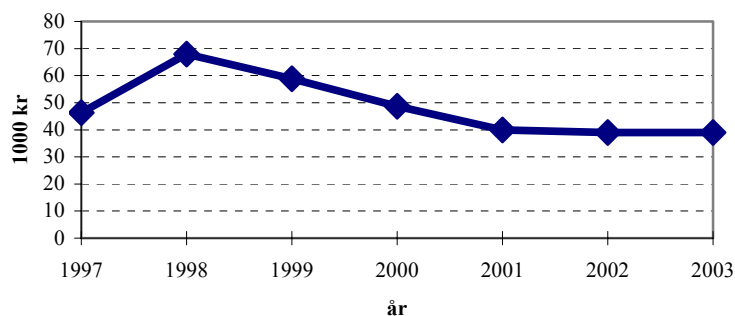
Netto renter og avdrag bør ikke utgjøre mer enn 15% av de frie inntektene, dvs. skatt og rammeoverføring. Kommunen ligger godt under denne grensen og det er ikke høye investeringer som presser kommunes driftsmarginer.

Rente og avdragens andel av de frie inntektene

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
rente og avdrags %	7,4	7,8	7,5	7,1	6,2	6,5	6,5

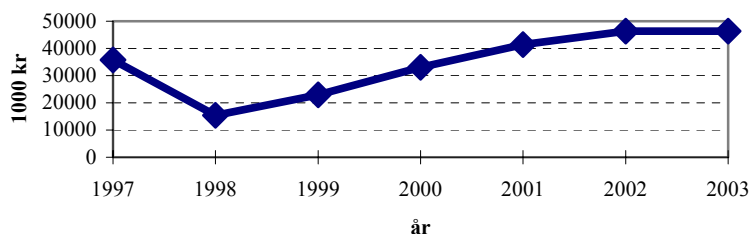
Rente- og avdragsbelastning 1

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Rente og avdrags-Belastning 1	46	68	59	49	40	39	39

Nøkkeltallet viser hvor stor andel som går med til å dekke opp renter og avdrag. Tallet viser minkende andel, og at i slutten av perioden vil ca 40 % av brutto driftsresultatet gå med til å dekke renter og avdrag.

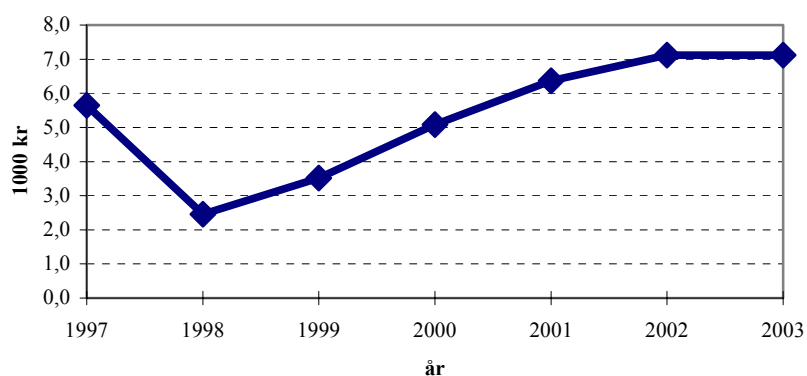
Netto driftsresultat (i faste 1988 priser)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Netto driftsresultat	35739	15454	22900	33096	41436	46332	46332

Netto driftsresultat er i lavt fra 1998, vel 15 mill kr. Det vil stige jevnt fram mot år 2003, slik at kommunen har et netto driftsresultat på vel 45 mill kr fram mot år 2003.

Netto resultatgrad

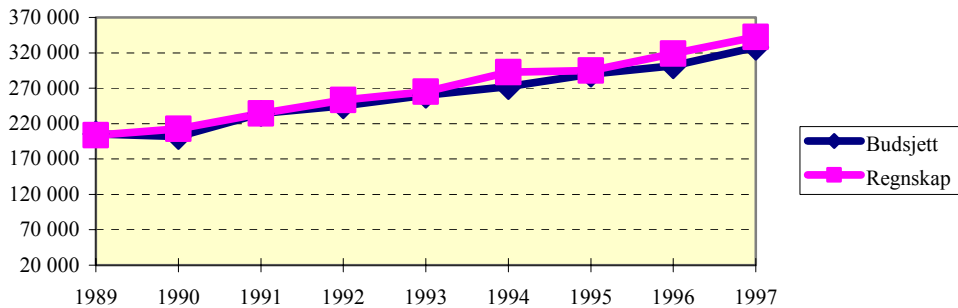
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Netto resultatgrad	5,6	2,5	3,5	5,1	6,4	7,1	7,1

Netto resultatgrad viser hvor stor andel av netto driftsresultatet som kan anvendes til investeringer og avsetninger. Handlefriheten vil, hvis prognosen slår til, være lav. I forhold til de utfordringene kommunen står overfor er dette en ytterligere belastning. Kommunen vil ikke være i stand til å møte utfordringene uten å omstille driften. Den finansielle analysen viser at kommunen ikke har store buffere i driftslikvider og fonds.

Oppsummering: Kommunes finansielle situasjon vil strammes til hvis prognosen slår til. Reduserte inntekter fører til økning i brutto- og netto driftsresultat. Økte rente og avdragsutgifter vil forverre situasjonen noe. Kommunen har lite midler til å møte nye utfordringer og er nødt til å omstille driften hvis nye oppgaver skal finansieres. Dette er en krevende oppgave, spesielt i en situasjon der driftslikvidene er begrenset. Det gjør at kommunen har lite rom for å pådra seg «uforutsette» utgifter, som ofte følger i kjølvannet av omstilling.

3 Avviksanalyse

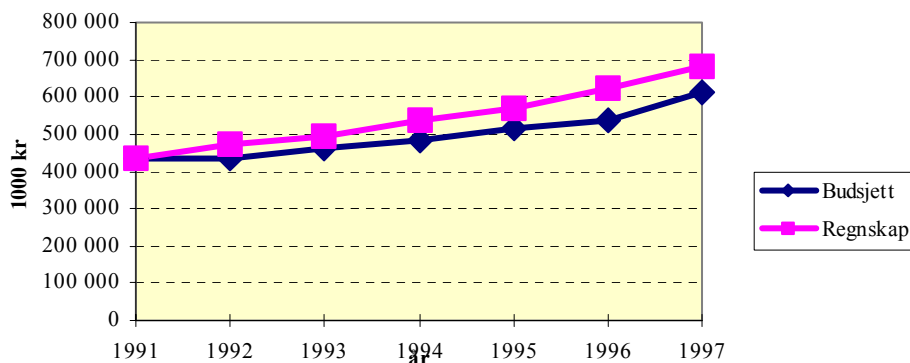
Skatt

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Budsjett	234 166	244 991	260 054	272 130	290 132	301 743	328 000
Regnskap	234 166	253 334	265 237	292 471	294 945	318 931	342 455

Avvikene mellom budsjettert skatt og faktisk skatt er minimale.

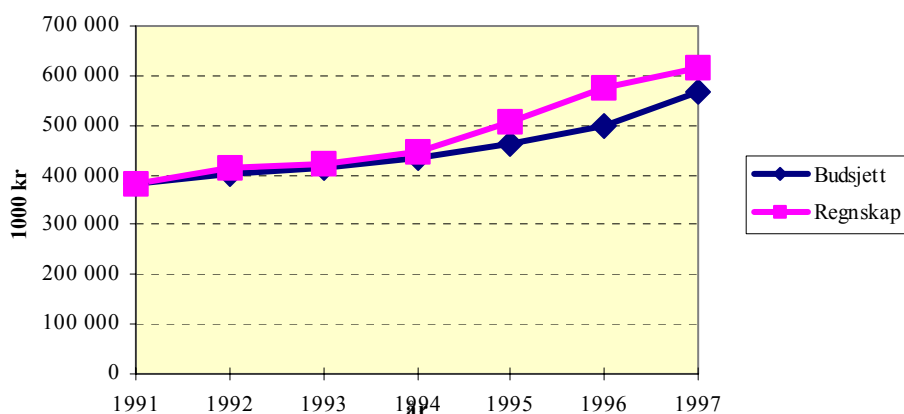
Totale driftsinntekter

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Budsjett	435 009	436 867	462 011	482 150	513 511	538 274	609 704
Regnskap	435 009	470 961	492 512	534 958	571 544	624 628	679 617

Fram til 1966 er det et økende avvik mellom budsjett og regnskap. Etter 1966 ser det ut til å ha skjedd en innskjerping.

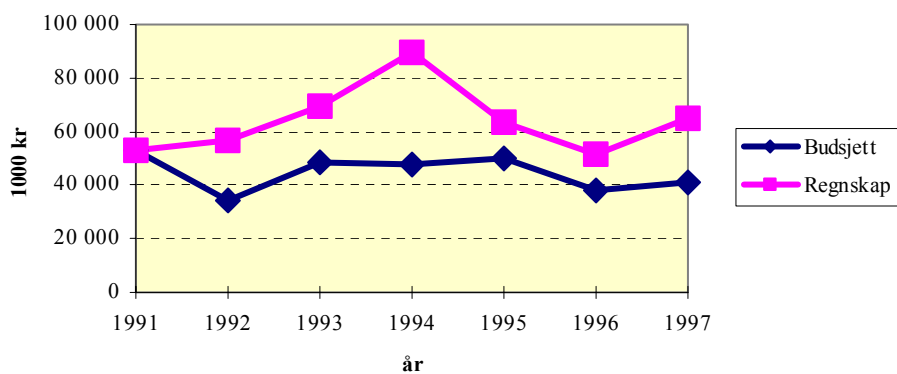
Totale driftsutgifter

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Budsjett	381 890	402 583	413 563	434 597	463 707	500 449	568 984
Regnskap	381 886	414 526	423 420	445 365	508 078	573 460	615 042

I perioden fram til 1994 er det et godt samsvar mellom budsjett og regnskap, mens det i årene 1995 og 1996 utvikles et avvik der driftsutgiftene øker i løpet av budsjettåret. I 1997 ser det ut til at en del av avviket er i ferd med å bli tatt inn.

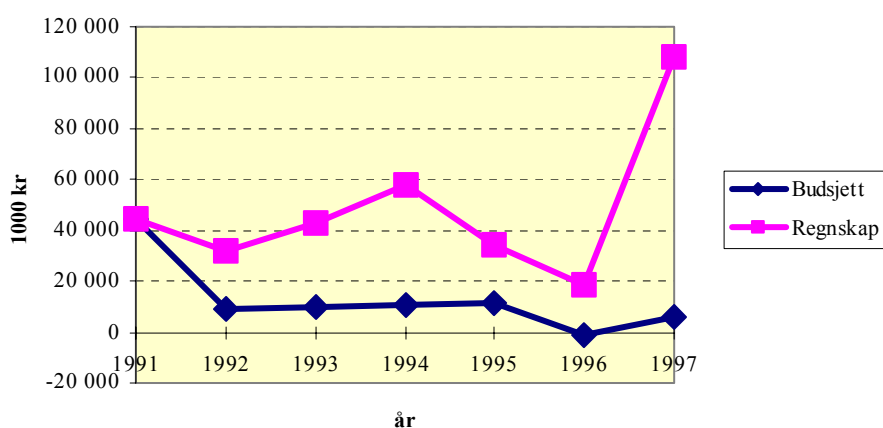
Brutto driftsresultat

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Budsjett	53 119	34 283	48 448	47 553	49 804	37 825	40 720
Regnskap	53 121	56 434	69 090	89 589	63 465	51 165	64 572

Regnskapet viser et bedre driftsresultat enn det som er budsjettert. Det betyr at inntektene øker mer enn utgiftene.

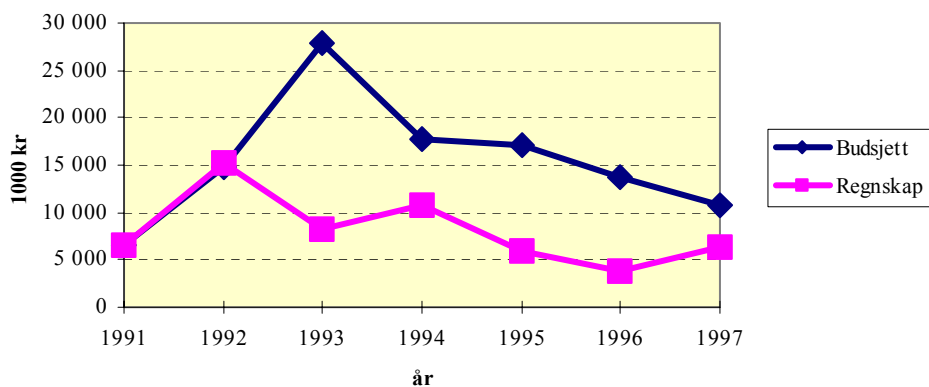
Netto driftsresultat

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Budsjett	44 161	9 172	9 956	10 380	11 447	-980	6 094
Regnskap	44 164	32 143	42 959	58 213	33 955	18 272	108 098

Netto driftsresultat er i hele perioden budsjettert lavere enn det regnskapsmessige resultatet. Det betyr at nettoinntekter er høyere enn det budsjetterte, dvs. inntektene øker mer enn utgiftene.

Avvik netto renteutgifter

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Budsjett	6 569	14 792	27 829	17 794	17 196	13 799	10 783
Regnskap	6 569	15 168	8 219	10 816	5 893	3 865	6 236

Siden 1992 er det budsjettert med større renteutgifter enn det som faktisk er betalt. Avviket kan delvis forklaras med fallende rente og forsiktig budsjettering – og kanskje en tendens til ”å hamstre” litt reserver på denne posten.

I tillegg til de eksemplene vi har vist her kan man gjøre tilsvarende analyser på andre områder som kan være av interesse. Eksempelvis avvik på:

- Netto avdrag for å se om låneopptakene ble høyere enn budsjettet.
- Brutto investeringsutgifter for å se om kommunen må finansiere opp høyere låneopptak enn budsjettet.
- Lønn og refusjoner fra trygdeforvaltningen.
- Kjøp av utstyr for å se om det blir kjøpt mer enn budsjettet.
- Vedlikehold og andre driftsutgifter.
- Salgs- og leieinntekter.
- Overføringer fra staten.